OIKEUSMINISTERIÖ

Lainvalmisteluosasto

LAUSUNTO

13.2.2017

Eduskunnan lakivaliokunnalle

KANSALAISALOITE KAA 2/2016 vp avioliiton säilyttämisestä aidosti tasa-arvoisena, miehen ja naisen välisenä liittona ja sukupuolineutraalin avioliittolain kumoamisesta

Lakivaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä lausunnon otsikossa mainitusta kansalaisaloitteesta KAA 2/2016 vp. Lakivaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan lausuntoon PeVL 1/2017 vp, jonka mukaan aloitteeseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, jos valiokunnan sen taannehtivuudesta tekemä valtiosääntöoikeudellinen huomautus otetaan asianmukaisesti huomioon. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakivaliokunnan on varmistettava, että lakiehdotus ei johtaisi taannehtiviin heikennyksiin solmia avioliitto, rekisteröidä parisuhde tai näiden oikeuksien käyttämisen oikeusvaikutuksiin.

Oikeusministeriö ei ota kantaa siihen, tulisiko aloite hyväksyä vai ei. Ministeriön arvio kansalaisaloitteen sisällöstä ja sitä koskevista lakiteknisistä huomioista on esitetty 8.11.2016 lakivaliokunnalle annetussa lausunnossa.

Mahdollisia taannehtivia heikennyksiä oikeusministeriö arvioi siitä lähtökohdasta, että kansalaisaloitteessa kumottavaksi esitetty lainsäädäntö kumotaan ennen sen voimaantuloa eli ennen 1.3.2017. Oletuksena siis on, että samaa sukupuolta olevia pareja ei ole voitu vihkiä avioliittoon kumottavan lainsäädännön perusteella ja että mahdollisuus parisuhteen rekisteröintiin säilyy ennallaan. Tällaisessa tilanteessa ei oikeusministeriön näkemyksen mukaan voi syntyä perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkoitettuja taannehtivia heikennyksiä henkilöiden oikeuksiin tai näiden oikeuksien käyttämiseen.

Aloitteeseen sisältyvän lainsäädännön hyväksyminen juuri ennen aiemmin hyväksytyn lainsäädännön voimaantuloa merkitsisi kuitenkin, että uuden

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

lainsäädännön voimaantuloon tähdänneet valmistelut sekä yksilötasolla että viranomaisten osalta valuisivat hukkaan.

Samaa sukupuolta olevat pariskunnat ovat voineet rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain muuttamisesta annetun lain 250/2016 nojalla jo ennen uuden lainsäädännön voimaantuloa pyytää parisuhteensa rekisteröinnin esteiden tutkintaa avioliiton solmimista varten. Monet keväällä 2017 avioliittoon aikovat pariskunnat ovat lisäksi varmasti tehneet muitakin vihkijärjestelyjä, joista on aiheutunut ja aiheutuu heille kustannuksia.

Viranomaisten tietojärjestelmiin valmistelluista tietoteknisistä muutoksista on aiheutunut kustannuksia. Väestörekisterikeskukselta saadun tiedon mukaan väestötietojärjestelmään tehdyt muutokset on valmisteltu ja järjestelmämuutosten tuotantoon viennistä on sovittava viimeistään 22.2.2017. Lisäkustannuksia aiheutuu, jos 1.3.2017 jälkeen joudutaan tuotantoon palauttamaan aikaisemmat versiot. Muille tahoille kuten Verohallinnolle, Kelalle, Kevalle ja maistraateille aiheutuvien tietojärjestelmämuutosten tilanteesta oikeusministeriöllä ei ole tietoa.

Tietoteknisten muutosten valmistelun lisäksi eduskunnan jo hyväksymien muutoslakien voimaantuloon on valmistauduttu viranomaistoiminnassa monin tavoin. Avioliittoasetuksessa (820/1987) säädetty vihkikaava on muutettu sukupuolineutraaliin muotoon, lainsäädäntöön liittyviä esitteitä ja tietosivuja on päivitetty ja tulevista muutoksista on tiedotettu kansalaisille. Aloitteeseen sisältyvän lainsäädännön hyväksyminen edellyttäisi vihkikaavan muuttamista uudelleen sekä jo tehtyjen esite- ym. muutosten ja annettujen tietojen oikaisua.